



Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΩΣ ΔΙΕΘΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑ

Μία ΟΥΤΟΠΙΚή πρόταση του GUSTAVE D' EICHTHAL

της Δέσποινας Προβατά*

Η θέση της γλώσσας ως λογικής έκφρασης και ως κορυφαίο μέσο των διαπολιτισμικών ανταλλαγών, είχε βρεθεί στο επίκεντρο του προβληματισμού των στοχαστών ήδη από τον 19^ο αιώνα διατύπωναν τις θεωρίες για την συνένωση των ευρωπαϊκών χωρών και την ειρηνική συνύπαρξη και συνεργασία των λαών τους. Ο Saint-Simon υπήρξε από τους πρώτους θεωρητικούς της ενωμένης Ευρώπης, ενός θεσμού ο οποίος υπερβαίνοντας τα όρια των διαφορετικών εθνοτήτων θα μπορούσε να αποτελέσει το πρώτο βήμα για την συγκρότηση ενός παγκόσμιου συνόλου¹. Μετά τον θάνατο του το 1825, οι μαθητές του ανέλαβαν να διαδώσουν τις ιδέες του και συμμερίστηκαν το όραμα του για την δημιουργία μιας παγκόσμιας κοινότητας. Προϋπόθεση όμως της συνύπαρξης, συνεργασίας και διακίνησης των ιδεών μεταξύ των διαφορετικών φυλών και εθνοτήτων, ήταν για τους σαινσιμονιστές μία κοινή γλώσσα.

Το θέμα αυτό είχε απασχολήσει έντονα τους επιγόνους του Saint-Simon στην διάρκεια ενός ιδιότυπου πειράματος, της απομόνωσης τους στο Menilmontant τον Απρίλιο 1832, που επεξεργάστηκαν μία νέα θεωρία, προϊόν συγκερασμού των θέσεων του Saint-Simon και των δικών τους οραμάτων για το μέλλον της ανθρωπότητας². Μεταξύ άλλων επιθυμούσαν να συμβάλουν στην επικράτηση νέας γλώσσας, «μι-

ας γενικής γλώσσας, συγχροδία της φωνής του κόσμου και της φωνής της ανθρωπότητας, ποίηση των ποιήσεων» (Le Livre Nouveau: 83-150).

Το ζήτημα της οικουμενικής γλώσσας (lingua universalis) ασφαλώς δεν ήταν καινούργιο· είχε πολλαπλώς απασχολήσει κατά το παρελθόν φιλοσόφους, όπως ο Leibniz ή τους ιδεολόγους Volney και Destutt de Tracy, φιλόλογους και γλωσσολόγους. Για τους σαινσιμονιστές, όμως, η κοινή γλώσσα αποτελούσε αναπόσπαστο στοιχείο της μεταρρύθμισης που επαγγέλονταν και συνδεόταν άμεσα με την επιτυχή έκβαση της κοινωνικής αναδιοργάνωσης.

Η συντροφιά του Menilmontant κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η γαλλική γλώσσα ήταν αυτή που διέθετε όλα τα απαραίτητα χαρακτηριστικά προκειμένου να αναγορευτεί ως η παγκόσμια γλώσσα. Η σαφής και άρτια γλώσσα του Καρτέσιου κρίθηκε ως η καταλληλότερη για να εκφράσει τις γνωστικές διαδικασίες που ακολουθεί η σκέψη (Charlety 1931: 161-162· Gouvard 2002: 69-71). Η πεποίθηση αυτή ενισχυόταν στην σαινσιμονική λογική και από την ακτινοβολία που γνώριζε η γαλλική γλώσσα στην Ευρώπη ήδη από τον 18^ο αιώνα, όταν επικράτησε ως μέσο διάδοσης των ιδεών του Διαφωτισμού. Η καθιέρωση της ως διπλωματικής γλώσσας κατά τον 19^ο αιώνα ευρείας χρήσης της στις εμπορικές και οικονο-